

Voorwoord

Het meerjarenplan 2009-2015 omspannt een periode van 7 jaar. Dit is langer dan gewoonlijk en heeft o.a. te maken met de afstemming van de planningsperiodes van het maatschappelijk opbouwwerk met die van “belendende percelen” (o.a. CAW's). Eén en ander betekent dat ons in 2011 nog een tussentijdse bijsturing te wachten staat.

In vergelijking met de opmaak van het meerjarenplan 2003-2008 vallen een 3-tal belangrijke wijzigingen te noteren.

Dit meerjarenplan is ten eerste resultaat van intense interne en sectorale planning. Voor het eerst in het 25-jarig bestaan van Samenlevingsopbouw nieuwe stijl (na de herstructurering van 1983) is een poging ondernomen over de instituten heen elementen van gezamenlijke planning in de planning van de afzonderlijke instituten op te nemen. Omgerekend naar het aantal vergaderingen heeft dit de planlast zeker verhoogd. Anderzijds zal de toekomst het als pluspunt aanwijzen dat de sector minder versnipperd bij de buitenwereld overkomt. Dit zal de slagkracht vergroten: eendracht maakt macht.

Tot 31 december 2008 bestaan regionale instituten en instellingen naast mekaar. Zolang dienden instellingen een eigen meerjarenplan in te dienen, maar binnen de lijnen, uitgestippeld door de regionale instituten binnen hun werkgebied. In de meerjarenplannen van Samenlevingsopbouw Brussel waren ook de meerjarenplannen van vzw De Brug en vzw Buurtwerk Bonnevie opgenomen. In het huidige meerjarenplan komt daar een einde aan. Het door het Vlaams decreet gedekte opbouwwerk in Brussel valt nu helemaal onder de verantwoordelijkheid van Samenlevingsopbouw Brussel.

Tenslotte blijft dit nieuwe meerjarenplan ook niet zonder gevolgen voor de interne organisatiestructuur van Samenlevingsopbouw Brussel. De traditionele opdeling in 7 opbouwwerkgebieden (en de vertaling hiervan op de bestuurlijke lijn) wordt stopgezet. Het opbouwwerk is nog slechts actief in een 4-tal wijken waar het de fysieke en sociale leefbaarheid betreft. Daarnaast wordt een tweede stevige pijler uitgebouwd rond het grondrecht Wonen waarbij minder een territoriale als wel een doelgroepgerichte aanpak centraal staat.

Onnodig te zeggen dat de opmaak van dit meerjarenplan als een **gezamenlijk** project veel inspanningen heeft gevergd.

We beschikken nu wel opnieuw over een leidraad voor de komende jaren waarin we op een gefundeerde manier verantwoording afleggen over onze prioriteiten en over de resultaten die we met ons werk willen behalen. Ondertussen bood dit meerjarenplan ook de kans onze visie op armoede en op de stad Brussel in de wereld van vandaag scherper te stellen.

Brussel, 1 juli 2008.

1. INLEIDING

A. PLANNINGSPROCEDURE

Samenlevingsopbouw Brussel

Naar goede traditie heeft Samenlevingsopbouw Brussel een planningsprocedure doorlopen waarbij werd gepoogd om alle geledingen van de organisatie op de voorbereiding en het uiteindelijke resultaat van het meerjarenplan te betrekken. Diverse planningsmomenten grijpen op elkaar in, grosso modo langs de sporen professionele lijn en bestuurlijke lijn en op het centrale niveau en het decentrale van de opbouwwerkgebieden en opbouwwerkprojecten. In tegenstelling tot de opmaak van het vorige meerjarenplan is er geen planningsteam samengesteld (ad hoc werkgroep met beperkt aantal medewerkers) maar is er een inspanning geleverd om alle medewerkers bij het proces te betrekken.

Hieronder een opsomming van de belangrijkste stappen in dit planningsproces – een uitvoerige omschrijving van deze stappen is in bijlage opgenomen (bijlage nr. 2A).

- evaluatie afzonderlijke opbouwwerkprojecten/opbouwwerkgebieden meerjarenplan 2003-2008 (AV juni 2007)
- globale evaluatie meerjarenplan 2003-2008 (medewerkeroverleg en AV oktober 2007) – zie bijlage nr. 1
- tweedaagse medewerkers (22-23 november 2007): nieuwe krijtlijnen meerjarenplan 2009-2015 met o.a. voorstelling maatschappelijk referentiekader – algemene omgevingsanalyse – zie bijlage nr. 3A
- SWOT werkdomein huisvesting (medewerkeroverleg december 2007) – zie bijlage nr. 5A
- analyse werkdomein fysieke en sociale leefbaarheid (medewerkeroverleg januari 2008) – zie bijlage nr. 5A
- voorstelling strategische keuzes en planning (medewerkeroverleg en Raad van Bestuur februari 2008) – zie hoofdstukken 3 en 4
- denkdag meerjarenplan – open Algemene Vergadering (9 april 2008)
- opmaak specifieke omgevingsanalyse (april – mei 2008) – zie bijlage nr. 4A en 4B
- bespreking kwaliteitsbeleid – interne strategische keuzes (medewerkeroverleg mei 2008)
- eindredactie meerjarenplan (juni 2008)
- goedkeuring meerjarenplan 2009-2015 (AV juni 2008)

Sector

Bij het begin van de nieuwe planningsperiode werd in de sector Samenlevingsopbouw de intentie uitgedrukt om de meerjarenplannen van de verschillende instituten inhoudelijk én technisch meer op elkaar af te stemmen en te streven naar een versterking van de onderlinge samenwerking.

Deze intentie is uitgegroeid tot een omvangrijk planningsproces, waarin de volgende stappen werden gezet:

- Evaluatie meerjarenplannen (mei 2007)
- Actualisering missie (oktober 2007)
- Omgevingsanalyse (april – oktober 2007) – zie bijlage nr. 3C
- SWOT-analyse (oktober – december 2007) – zie bijlage nr. 5B
- Ordeningskader (januari 2008) – zie bijlage nr. 6
- Verkenning samenwerking in de sector (februari – april 2008)
- Strategische planning (mei 2008)

Het sectorplanningsproces werd aangestuurd door een *plangroep meerjarenplanning*. Deze plangroep bestond uit de planningsverantwoordelijken van de verschillende regionale instituten – Alain Storme voor Samenlevingsopbouw Brussel – en Samenlevingsopbouw Vlaanderen.

Een uitgebreide omschrijving van de verschillende stappen in het sectoraal planningsproces is in bijlage opgenomen (bijlage nr. 2B).

B. FORMELE AANVRAAG

De vzw Samenlevingsopbouw Brussel vraagt hierbij de goedkeuring van het meerjarenplan 2009-2015, met als territorium het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Conform artikel 7 van het besluit van de Vlaamse regering dd. 17 juli 2000, wordt per 1 juli 2008 het dossier ook ter advies voorgelegd aan het college van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Wij verklaren controle van de administratie te aanvaarden en verbinden ons ertoe de bepalingen van het Besluit van de Vlaamse Regering na te leven.

HOOFDSTUK 2. MISSIE EN KERNTAKEN

A. MISSIE¹

De missie van alle 8 regionale instituten voor samenlevingsopbouw (5 provinciale en 3 stedelijke) en voor het ondersteuningsinstituut (Samenlevingsopbouw Vlaanderen en Brussel) luidt als volgt :

'Ieder mens heeft het recht een menswaardig leven te leiden.' Mensen hebben recht op werk, sociale bescherming, behoorlijke huisvesting, een gezond leefmilieu, op culturele en maatschappelijke ontplooiing. Wie verstoken blijft van deze basisrechten, is maatschappelijk kwetsbaar. Voor hem of haar dreigt sociale uitsluiting.

Het opbouwwerk biedt deskundige en onafhankelijke ondersteuning aan groepen van mensen, opdat zij hun basisrechten kunnen uitoefenen. Opbouwwerkers hebben vooral oog voor mensen die kampen met maatschappelijke achterstelling en uitsluiting. Ze werken aan waarneembare oplossingen voor gemeenschappelijke problemen met uitdrukkelijke participatie van de mensen zelf. Dat wat de mensen zelf weten en kunnen is het vertrekpunt. Opbouwwerkers mobiliseren alle nuttige, sociale krachten. Het opbouwwerk draagt bij tot een leefbare en duurzame samenleving.

B. KERNOPDRACHTEN

In de loop van het vorige meerjarenplan 2003 – 2008 heeft het opbouwwerk in Vlaanderen en Brussel zich op basis van de missie gebogen over een verfijning van de kernopdrachten. Deze denkoefening resulteerde in een nieuw referentiekader voor het opbouwwerk waarin de twee kernopdrachten nogmaals werden verduidelijkt.

Vertrekkende van de missie dat het opbouwwerk moet bijdragen tot het realiseren en toegankelijk maken van grondrechten voor groepen met minder behartigde belangen, is gesteld dat het opbouwwerk een wezenlijk verschil kan maken door zich te focussen op twee kernopdrachten :

Politieke kernopdracht

= het bewerkstelligen van structurele veranderingen die een oplossing kunnen betekenen voor collectieve problemen van groepen met minder behartigde belangen

→ *sociaal gecorrigeerd beleid* : beleid in die zin aanpassen of nieuw beleid creëren zodat maximaal wordt rekening gehouden met de positie en de situatie van groepen met minder behartigde belangen. (inhoudelijke correctie van het beleid)

¹ Missie = de kernachtige uitdrukking van de bestaansreden van de sector en de betekenis die ze wil hebben voor de samenleving. De missie omvat ook een visie die het ambitieniveau en de waarden en normen van de organisatie uitdrukt.

- *participatief gecorrigeerd beleid* : beleid in die zin aanpassen of nieuw beleid creëren zodat groepen met minder behartigde belangen op hun maat kunnen participeren aan voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleidsmaatregelen (vormelijke correctie van het beleid)

Agogische kernopdracht

= groepen met minder behartigde belangen ondersteunen en versterken voor het verwerven en gebruiken van hun grondrechten (werken aan emancipatie, empowerment en burgerschap van groepen met minder behartigde belangen)

- *maatschappelijke participatie* : deelname breder maatschappelijk gebeuren
→ *beleidsparticipatie* : deelname beleidsgebeuren

C. WERKINGSPRINCIPES

De werkingsprincipes geven vorm en typeren de werking van de sector Samenlevingsopbouw, zowel wat betreft de invulling van de twee kernopdrachten als de strategie om deze te realiseren :

- **Participatie** : Om de grondrechten te realiseren vanuit de effectieve betrokkenheid van groepen met minder behartigde belangen doen we dit zowel principieel (vanuit onze visie op democratie, erkenning van rechten, samenleving en burgerschap) als pragmatisch (in functie van de kwaliteit en efficiëntie en effectiviteit van voorgestelde oplossingen) en zowel maatschappelijk als beleidsmatig.
- **Innovatie** : Om de maatschappelijke positie en situatie van groepen met minder behartigde belangen te verbeteren, moeten we vernieuwende oplossingen zoeken voor nieuwe, nog niet behartigde collectieve problemen. Dit kan door oa aangepaste methoden te ontwikkelen, gecorrigeerde maatregelen af te dwingen, tijd en middelen te eisen om te experimenteren, ...
- **Duurzaamheid** : Duurzame ontwikkeling wordt gezien als een proces met economische, ecologische en sociale dimensies dat bijdraagt tot een wereld die efficiënter, zuiniger en op langere termijn meer continu omgaat met de aarde. Essentieel is het evenwicht tussen deze drie dimensies. Belangrijk is ook dat er in de samenhang van deze dimensies rekening wordt gehouden met het werk van toekomstige generaties en met mensen elders op de wereld.

D. SPECIFICITEIT VAN SAMENLEVINGSOPBOUW BRUSSEL

De specificiteit van een organisatie wordt in niet geringe mate ingekleurd door het antwoord op de vraag waarmee men bezig is. We hebben ervaren dat het antwoord in ons geval wel eens aanleiding geeft tot spanningen en voor de buitenwereld zelfs tot misverstanden en verkeerde verwachtingen kan leiden. Daarom hebben we in het vorige meerjarenplan een uitgebreide tekst voorgesteld dat als titel droeg : “Over de spanningen en misverstanden over de specificiteit van RisoBrussel”. Een aangepaste versie van deze tekst wordt ter vollediging van dit hoofdstuk als bijlage mee opgenomen (bijlage nr 7).

HOOFDSTUK 3. STRATEGISCHE OPTIES EN KEUZES²

A. STRATEGISCHE OPTIES VANUIT HET MAATSCHAPPELIJK KADER

De ingrijpende wereldwijde veranderingen van de kapitalistische economie in de afgelopen decennia, en met name een herstructurering in de richting van globalisering, hebben het aanzicht en de functies van steden diepgaand beïnvloed. Steden en met name wereldsteden staan aan de spits en vormen de motor van de economisch groeidynamiek. Dat steden uitgroeien tot succesvolle knooppunten van economische competitiviteit heeft te maken met plaatsvoordelen die gunstig interageren met de kenmerken van de kenniseconomie. Deze plaatsvoordelen kunnen echter slechts ten volle renderen wanneer de stad zich actief opstelt in de internationale competitie. De stad moet zich ondernemend gedragen wil ze haar deel van de fluctuerende kapitaalstromen in pikken. Ze moet zich aantrekkelijk maken: citymarketing en imagebuilding worden aldus van wezenlijk belang.

De grote transformaties die een stad als Brussel in de afgelopen twee decennia heeft ondergaan, haar “herinrichting” als een arena voor marktgeoriënteerde groei en elite consumptie moeten tegen deze achtergrond begrepen worden. Brussel is, ondanks haar beperkte geografische en demografische omvang, uitgegroeid tot een beta world city die zich situeert in de top drie van de rijkste Europese regio's. Brussel is uitgegroeid tot een “superstar regio” en dit is ongetwijfeld de kredietzijde van het verhaal. Eigen aan superstar regio's zijn de grote sociaal-economische tegenstellingen, de ruimtelijke polarisatie van rijk en arm en tenslotte de trend om armoede niet te bestrijden als wel uit het stedelijk weefsel te verwijderen. Dualisering is een intrinsiek kenmerk van de globale economie voor zover die voortgestuwd wordt door de werking van een markt die aan geen regels onderworpen is. Deze dualisering wordt nog eens versterkt doordat de stad een knooppunt is waar arbeidskrachten uit wereldwijd gedereguleerde arbeidsmarkten zich concentreren. Het gaat dan over migranten zonder verblijfsvergunning, clandestienen die nooit een aanvraag tot verblijfsvergunning hebben ingediend, uitgeprocedeerde asielzoekers, personen die in afwachting van een beslissing in hun aanvraag geen wettelijk verblijfsdocument krijgen, enz. Volgens een recent rapport van de Erasmus Universiteit in Rotterdam zijn er in België zo'n 100.000 à 110.000 mensen zonder papieren³. Zo'n 10% van hen zijn uitgeprocedeerde asielzoekers. Vooral zij kloppen aan bij hulpverleners. De overgrote meerderheid van de mensen zonder wettig verblijf is illegaal de grens overgestoken en heeft nooit een verblijfsvergunning aangevraagd. Naar schatting twee derde van alle mensen zonder papieren heeft inkomsten uit werk. Ze doen vooral zwartwerk in industrie, bouw, horeca of tuinbouw. Nog volgens dit onderzoek was voor 80% van de mensen zonder papieren België het geplande einddoel van hun migratie. In Brussel is het moeilijk om aantallen te noemen: op grond van een lokaal onderzoek heeft de vereniging Medisch Steunpunt Mensen zonder Papieren het aantal mensen zonder papieren die geen regularisatieaanvraag indienden tijdens de campagne van 2000 geschat op meer dan 16.000⁴. Maar dit is dus een schatting, exacte cijfers bestaan er niet, vaak wordt gesteld dat mensen zonder papieren in Brussel de 20ste gemeente vormen. Indien de huidige middelen worden uitgebreid kiest Samenlevingsopbouw Brussel ervoor aan de slag te gaan met deze doelgroep en te onderzoeken wat er vanuit het oogpunt van het opbouwwerk kan gebeuren.

² De strategische opties en keuzes zijn afgeleid uit de algemene omgevingsanalyses (bijlage 3A en 3B) en interne SWOT-analyses (bijlage 5A)

³ M. Van Meeteren, M. Van San en G. Engbersen, *Irreguliere immigranten in België. Inbedding, uitsluiting en criminaliteit*, Erasmus Universiteit Rotterdam, juli 2007. Het rapport verschijnt binnenkort bij Acco.

⁴ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, *Welzijns- en Gezondheidsatlas van Brussel-Hoofdstad 2006*, Brussel, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2006, p. 139

De dualisering – als uiting van een marktwerking die meer en meer vrij spel krijgt – uit zich ondermeer ook op het vlak van huisvesting. Het overheidsingrepen om het recht op wonen te kunnen garanderen is minimaal te noemen. Dit is geen nieuw gegeven, want de overheid heeft zich op dat vlak nooit echt gemanifesteerd en vooral een gunstige politiek inzake eigendomsverwerving gevoerd. De markt heeft - tegen de achtergrond van het globaal en neoliberal economisch gegeven - de touwtjes nog steviger in handen, waardoor de ongelijkheid scheppende mechanismen van de arbeidsmarkt en de woningmarkt elkaar nog versterken en de maatschappelijk meest kwetsbare groepen met de minste vaardigheden, middelen en macht de hoogste prijs betalen. De huisvestingscrisis toont zich scherper dan ooit : de grond- en huizenprijzen stijgen - een rekening die wordt doorgeschoven naar de lage inkomens en zij die in slechte (huur)woningen gehuisvest zijn; het bestaan van een 'illegale' woningmarkt waar huismelkerij en krottenverhuur ongestraft welig kunnen tieren en ellenlange wachtlijsten voor sociale huisvestingsmaatschappijen, sociale verhuurkantoren en publieke woningen die naar aantal ontoereikend zijn⁵.

Huisvesting – het recht op wonen – is en blijft voor het opbouwwerk een belangrijk werkspoor. De eigen accenten die op dat vlak een vertaling krijgen in specifieke projecten (zie verder) worden ook ruimer bekeken. Samenlevingsopbouw Brussel wil zich actief opstellen in een brede coalitie van mensen, groepen en organisaties die strijd willen leveren om het recht op menswaardig wonen voor de meest kwetsbare groepen daadwerkelijk ook in de praktijk om te zetten en om fundamentele maatregelen af te dwingen die de huidige wooncrisis kunnen indijken.

De trend armoede niet ten gronde te bestrijden als wel uit het stedelijk weefsel te bannen toont het repressieve gelaat van de (neoliberale) stad: in naam van de fysieke leefbaarheid worden stadsdelen opgewaardeerd ten koste van minder draagkrachtige groepen voor wie een louter materiële aanwezigheid niet langer betaalbaar wordt. In naam van de sociale leefbaarheid wordt een vorm van sociale cohesie gepromoot die een consensusopvatting verraadt over hoe achtergestelden zich horen te gedragen in een visie op het goede leven die door elites wordt bepaald.

In het licht van deze probleemstelling wil het opbouwwerk in het kader van fysieke en sociale leefbaarheid werken in het kader van de idee van de "onderhandelde stad". In dit concept wordt niet vertrokken vanuit een hegemoniaal project waaraan minder machtigen zich moeten aanpassen ("oprotten en wegwezen" resp. "je naar behoren gedragen of straf") maar vanuit de stad als een arena van tegenstellingen waarvan de conflicten op het politieke vlak een onderhandelende oplossing krijgen.

Tenslotte gooit Samenlevingsopbouw Brussel ook een opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting in tandem met een coach/begeleider in de arena en dit vanuit die zelfde overtuiging dat de maatschappelijk kwetsbare groepen ook zelf recht hebben om mee aan de onderhandelingstafel te zitten en vanuit hun ervarings- en oplossingsdeskundigheid kunnen wegen op het armoedebeleid.

⁵ P. De Decker, Waar kunnen armen (nog) wonen en welke ondersteuning kunnen ze daarbij van de overheid verwachten?, In : J. Vranken, e.a., *Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2006*, Leuven, Acco, 2006, p. 286

B. STRATEGISCHE KEUZES

Samenlevingsopbouw Brussel richt zich in het meerjarenplan 2009 – 2015 binnen het ordeningskader⁶ op volgende programma's :

1

Categoriaal opbouwwerk:

Doelgroep gekenmerkt door maatschappelijke uitsluiting qua globale situatie en positie

Samenlevingsopbouw Brussel heeft tot enkele jaren terug haar meerjarenplanningen sterk geconcipieerd vanuit het thema wijkontwikkeling. Speciale aandacht ging daarbij uit naar leefbaarheidsproblemen, weliswaar in wijken, bewoond door mensen in een achterstellings situatie. De focus was dus minder gericht op armoedebestrijding en op de maatschappelijk kwetsbare groepen. Er werd gekozen voor territoriaal opbouwwerk en niet voor categoriaal opbouwwerk. In 2001 heeft Samenlevingsopbouw Brussel een opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede (gecoacht door ¼-tijds stafmedewerker) aangeworven (decretaal bepaald) waardoor de vraag naar de specifieke gevoeligheid binnen Samenlevingsopbouw Brussel voor armoedebestrijding op zich naar boven kwam. Het was niet gemakkelijk om vanuit het perspectief van wijkontwikkeling hier een éénduidig antwoord op te bieden. Gaandeweg en dankzij de verschillende praktijkvormen waarmee we samen met de tandem opgeleide ervaringsdeskundige / coach hebben geëxperimenteerd is armoedebestrijding op zich opnieuw meer in het vizier gekomen met als uiteindelijk gevolg dat naast het territoriaal opbouwwerk in het nieuwe meerjarenplan ook ruimte is gemaakt voor het categoriaal opbouwwerk.

In het afgelopen meerjarenplan 2003 – 2008 werd de ervaringsdeskundige gedetacheerd naar De Schakel (in de Brabantwijk, erkend als vereniging waar armen het woord nemen) waar er eerst rond wonen en later vooral rond het thema geestelijke gezondheid werd gewerkt. Met de ervaringsdeskundige zelf werd ook een groeipad⁷ uitgestippeld waardoor na verloop van tijd de specifieke expertise ook kon ingezet worden op tweedelijnsniveau – als barometer voor de leefwereld van de doelgroep en brugfiguur naar de brede samenleving toe. Deze inzet kon omkaderd worden binnen het Brussels Platform Armoede – in 2005 opgericht als samenwerkingsverband tussen de Brusselse Verenigingen waar Armen het Woord Nemen. De uitdaging voor het nieuwe meerjarenplan zal er in bestaan de brugfunctie van de ervaringsdeskundige optimaal te laten renderen zowel intern, dankzij de samenwerking van de opgeleide ervaringsdeskundige en het opbouwwerkteam wonen (e.a. opbouwwerkers in de sfeer van fysieke en sociale leefbaarheid, bijvoorbeeld rond gezondheid in de Brabantwijk) als extern in de brede samenleving (via vorming en sensibilisering i.s.m. het Brussels Platform Armoede).

Ook is er tijdens het afgelopen meerjarenplan maximaal aandacht gegaan naar de betekenis en functie van het model van de “tandemwerking” opgeleide ervaringsdeskundige armoede en sociale uitsluiting en coach (stafmedewerker ¼-tijds). Deze coach begeleidt de opgeleide ervaringsdeskundige zodat deze maximale kansen zou krijgen om haar functie zo optimaal mogelijk uit te oefenen. Er is al doende een gans

⁶ Voor een uitvoerige omschrijving van het ordeningskader : zie bijlage 6

⁷ C. Bridts en M. Weemaels, Ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting. Situering en praktijk in de Brabantwijk. In : *Opbouwwerk Brussel*, nr. 86 (2006), jg. 22, pp. 13-20

(denk)proces afgelegd : het proces dat de coach/tandempartner opvolgt is niet alleen het (professioneel) proces dat zich binnen de organisatie voordoet, maar ook –en misschien wel belangrijkste- dat van de opgeleide ervaringsdeskundige zelf, namelijk het persoonlijk groeiproces op gevoelsmatig en emotioneel vlak. De coach is in dit geval de vaste tandempartner van de opgeleide ervaringsdeskundige. Dit model is specifiek in die zin dat de opgeleide ervaringsdeskundige en de coach niet in dezelfde setting tewerkgesteld zijn. Dit heeft als voordeel dat ze allebei een stuk onafhankelijkheid blijven behouden, de coach kan op een vrij neutrale manier naar de werksetting kijken want is minder betrokken partij in de organisatie waar de opgeleide ervaringsdeskundige tewerkgesteld is. Belangrijk is wel dat de coach inhoudelijk zicht krijgt op de organisatie waar de opgeleide ervaringsdeskundige werkt via teamvergaderingen en belangrijke overlegmomenten. Dankzij de nodige ondersteuning leert de opgeleide ervaringsdeskundige meer verantwoordelijkheid op te nemen, wat bevorderlijk is voor zijn/haar zelfvertrouwen en zelfbeeld. De coach-tandempartner doet in dit geval ook zelf nog veldwerk en heeft directe voeling met de doelgroep, wat een pluspunt is. Opgeleide ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting zijn bruggenleggers bij uitstap tussen basis, middenveld en beleid. Zij zijn een instrument in de strijd tegen armoede.

Daarom heeft Samenlevingsopbouw Brussel (i.s.m. het Brussels Platform Armoede) zich voorgenomen om in het nieuwe meerjarenplan dit tandemmodel tijd en ruimte te geven (nemen) en het op een kwaliteitsvolle manier verder te ontwikkelen en te promoten als model op verschillende niveaus en settings. De nodige ondersteuning zal geboden worden met het oog op maximale doorgroeikansen en een duurzame tewerkstelling. (efficiënt activeringsbeleid als belangrijk element in de armoedebestrijding)

Om deze zaken te realiseren gaat Samenlevingsopbouw Brussel nauw samenwerken met het Brussels Platform Armoede (deelwerking van de Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad). Daartoe moet er een concreet samenwerkingsovereenkomst worden afgesloten.

Indien de huidige middelen kunnen worden uitgebreid kiest Samenlevingsopbouw Brussel er tenslotte ook voor om de mensen zonder papieren als doelgroep te benaderen en te onderzoeken wat er vanuit de manier van werken van het opbouwwerk kan vooropgesteld worden.

2

Doelgroepgericht opbouwwerk:

Grondrechten – wonen

Huisvesting was voor Samenlevingsopbouw Brussel een nieuw spoor binnen het meerjarenplan 2003 – 2008. Binnen het voorgaande meerjarenplan 1997 – 2002 was het accent op leefbaarheid komen te liggen en was de vaststelling dat de aandacht vooral was uitgegaan naar het verfraaien van de buurten, ten koste van het wonen voor de minder draagkrachtige doelgroepen. In het licht van het om zich heen grijpende gentrificatie- en sociale verdringingsfenomenen werd terecht de vraag gesteld of we hierdoor niet eerder een middenklasse publiek dienden ten koste van het eigen publiek wier belang we geacht worden te verdedigen? Vandaar dat er resoluut voor geopteerd werd het wonen (in de zin van aangepaste en betaalbare huisvesting bekomen voor minder draagkrachtige groepen) opnieuw tot een kernprioriteit te maken. Dit betekende in de meeste opbouwwerkgebieden een belangrijke accentverschuiving waarbij niet zelden van nul diende te worden begonnen. In de globale evaluatie van het meerjarenplan 2003 – 2008 (zie bijlage 1) kon er positief worden geantwoord op de vraag of het opbouwwerk in Brussel zoals voorgenomen zich meer dan vroeger op de huisvestingsmaterie toespitst. Eén en ander dient wel te gebeuren in moeilijke omstandigheden: een steeds scherper wordende huisvestingscrisis voor een groeiende groep armen, nog versterkt vanwege een beleid dat er eerder op gericht is een

middenklassepubliek naar het centrum te lokken en van eigendomsverwerving historisch zijn credo heeft gemaakt, ten koste van de sociale huisvestingssector. Deze omstandigheden maken acties op vlak van wonen precies zo prioritair en vormden ook de aanzet om na te denken over het “verdichten” van de inspanningen : niet langer op verschillende huisvestingsterreinen bezig zijn maar mensen en middelen bundelen om effectievere resultaten te kunnen bekomen. De opbouwwerkers die in het meerjarenplan 2009 – 2015 rond huisvesting zullen bezig zijn, vormen voortaan 1 team en zullen gezamenlijk – elk vanuit het eigen project en met eigen accenten – de vooropgestelde doelstellingen trachten waar te maken (gewijzigd organigram) in een bredere coalitie met mensen, groepen en organisaties die een beweging willen vormen rond het recht op wonen (zie hoger).

Met de focus op het domein wonen (en in afgeleide vorm op energie) legt Samenlevingsopbouw Brussel verder een accent op armoedebestrijding en op een wijkoverstijgende aanpak. Bij de totstandkoming van het vorige meerjarenplan (2003 – 2008) werden er een aantal vraagtekens geplaatst bij de grenzen van wijkgericht bezig te zijn : “Wijkontwikkeling als vorm van armoedebestrijding heeft beperkingen als die niet gepaard gaan met een wijkoverstijgende sociale politiek. Immers, het is niet omdat problemen zich in een wijk manifesteren, dat oorzaken en oplossingen zich ook op dat niveau zouden situeren⁸.” Verder dan deze vaststelling zijn we toen niet gekomen. In de strategische doelstellingen zijn toen geen specifieke sporen benoemd om rond structurele aspecten van de armoedeproblematiek te gaan werken. Door in het nieuwe meerjarenplan het domein wonen uit het territoriale cocon te halen en expliciet binnen het grondrechtenspoor te plaatsen en doelgroepgericht aan te pakken, maken we een duidelijker keuze voor armoedebestrijding.

Andere hefboomen in de strijd tegen de armoede zoals arbeid, inkomen en onderwijs worden niet weerhouden als specifiek aan te pakken domeinen. Dit heeft te maken met de beperkte inzet van mensen en middelen die ons nopen keuzes te maken en de keuze gaat dan bewust uit naar het domein wonen waar we reeds enige traditie hebben rond opgebouwd en coalitievorming hebben kunnen ontwikkelen (oa binnen de Brusselse Bond voor het Recht op Wonen). Dit betekent niet dat we in de sfeer van arbeid, inkomen en onderwijs geen opdracht hebben om van op de eerste lijn betrokkenheid te betonen en onrecht op deze domeinen mee aan te klagen via aansluiting met organisaties die zich in deze domeinen hebben gespecialiseerd. Op deze manier toont Samenlevingsopbouw Brussel zich – zij het dan eerder van op tweede lijn – mee partner in de ruime strijd tegen armoede.

4

Gebiedsgericht opbouwwerk

Fysieke en sociale leefbaarheid

Samenlevingsopbouw Brussel heeft een sterke traditie om gebiedsgericht te werken. De opbouwwerkers werden van oudsher vooral territoriaal ingezet (op enkele uitzonderingen na zoals bijvoorbeeld De Strijkwinkel). In de huidige opbouwwerkgebieden is Samenlevingsopbouw Brussel al zeer lang actief – in sommige gebieden reeds van bij de start in 1983. Dit is grotendeels te verklaren door de ontstaansgeschiedenis van Samenlevingsopbouw Brussel vanuit het buurtwerk. In Molenbeek en Anneessens is het opbouwwerk nog steeds verankerd in respectievelijk Buurthuis Bonnevie en de Buurtwinkel. Als opbouwwerkorganisatie staat Samenlevingsopbouw Brussel dus reeds van bij haar ontstaan voor het

⁸ Uit de externe omgevingsanalyse van het meerjarenplan 2003 – 2008, zie : *Opbouwwerk Brussel*, nr. 76 (2002), jg. 18, p. 13

territoriaal ondersteunen van bewonersbelangen en dit in het kader van sociale wijkontwikkeling⁹: niet enkel het dominante belang mag overheersend zijn in een wijk, ook minder behartigde belangen moeten aan hun trekken kunnen komen en dit in het kader van het idee van de “onderhandelde stad” (zie hoger).

De expliciete keuze om voortaan ook wijkoverstijgend opbouwwerktijd in te zetten rond het recht op wonen, heeft wel gevolgen op het gebiedsgericht werken. De zeven opbouwwerkgebieden – waarin Samenlevingsopbouw Brussel quasi van de start actief was – worden voortaan herleid tot vier opbouwwerkgebieden: opbouwwerkgebied Molenbeek-centrum, opbouwwerkgebied Brabantwijk, opbouwwerkgebied Peterbos en opbouwwerkgebied Anneessens – met aandacht voor de ruimere Brusselse benedenstad. Dit betekent dat opbouwwerkgebied Kuregem, opbouwwerkgebied Noordwijk en opbouwwerkgebied Chicagowijk als specifieke entingsplaatsen verdwijnen. Dit wil niet zeggen dat er geen opbouwwerktijd meer wordt ingezet in deze gebieden.

In Kuregem heeft Samenlevingsopbouw Brussel in het afgelopen meerjarenplan de focus gelegd op huisvesting – met de ontwikkeling van een woonwinkel – en niet langer op de leefbaarheidsaanpak. De woonwinkel wordt in dit meerjarenplan gecontinueerd en ook nog andere projectsporen worden hieraan gekoppeld (energie en collectief spaarfonds – aankoopproject). Omdat we dus in Kuregem niet langer gebiedsgericht bezig zijn maar wel themagericht rond huisvesting, wordt het opbouwwerk in Kuregem voortaan als doelgroepgericht opbouwwerk (zie hierboven) gecatalogeerd. Het is natuurlijk wel zo dat de lokale setting en inbedding uiterst belangrijk is en blijft om via de woonwinkel aansluiting te vinden bij de door bewoners ervaren woonproblematiek in Kuregem.

Wat de Noordwijk en de Chicagowijk betreft is besloten om opbouwwerkers niet langer fysiek aanwezig te laten zijn maar wel om vanuit de Anneessenswijk (De Buurtwinkel) attent te blijven voor (hoofdzakelijk) stedelijke ontwikkelingen en ingrepen in deze twee wijken. Daartoe wordt er een extra opbouwwerker ingezet die zal opereren vanuit de Anneessenswijk (de Buurtwinkel). Ook hier is er een keuze gemaakt voor een “verdichting” van middelen : niet langer op drie verschillende plaatsen in Brussel-stad werkzaam zijn maar vanuit één setting (De Buurtwinkel) de volledige Brusselse benedenstad overschouwen (goed wetende dat dit een grote uitdaging zal zijn !). Ook de veranderende wijkcontext in zowel de Noordwijk als de Chicagowijk en het alsmat minder lokaal ingebed zijn hebben bijgedragen tot de beslissing om de exclusieve opbouwwerktijd in deze twee wijken stop te zetten.

⁹ Zie : http://www.samenlevingsopbouwbrussel.be/files/documentrepositary/File/over_ons/SocialeWijkontwikkeling.doc

C. GEWENSTE UITBREIDING

Op de Feso¹⁰-vergaderingen van mei en juni is overeengekomen om inzake gewenste uitbreiding het Feso-standpunt gezamenlijk over te nemen:

De verdeling van de Vlaamse middelen voor de sector samenlevingsopbouw is historisch gegroeid en heeft tot gevolg dat enkele instituten over zo weinig middelen beschikken dat essentiële functies in hun werkgebied niet kunnen gerealiseerd worden. De federatie samenlevingsopbouw (Feso) wil op korte termijn met de Vlaamse Gemeenschap in overleg treden om te bekijken hoe de historische ongelijkheid weggewerkt kan worden.

Samenlevingsopbouw Brussel onderschrijft de uitbreidingsvraag van de Feso waarbij bijkomende Vlaamse middelen voor de sector op de eerste plaats ingezet worden voor het versterken van die regionale instituten die op dit ogenblik over een beperkte enveloppe beschikken.

Op de tweede plaats ondersteunt Samenlevingsopbouw Brussel de vraag om de omslagfinanciering te verbeteren en op te trekken. De ervaring van de laatste jaren leert ons dat het huidige financieringssysteem een aantal tekorten vertoont die dringend moeten opgelost worden om de kwalitatieve werking van de sector niet in het gedrang te brengen. We vragen een bijsturing ter zake op basis van een evaluatie van het huidige financieringssysteem en een analyse van de middelen die nodig zijn om onze opdrachten op een kwalitatieve manier te kunnen uitvoeren.

Tenslotte pleit Samenlevingsopbouw Brussel om ook Feso direct en mede door de Vlaamse Gemeenschap te financieren. We zijn van oordeel dat de belangenbehartiging zoals gedefinieerd door de sector een wezenlijk onderdeel van de sectorwerking is en in aanmerking komt voor overheidssteun.

We vragen echter dat de Vlaamse Gemeenschap daarnaast ook de nodige middelen vrijmaakt voor de volgende vragen in het kader van de realisatie van het meerjarenplan van Samenlevingsopbouw Brussel. Deze vragen zijn onderbouwd door de omgevingsanalyse en regiospecifieke noden die bijkomende inzet van gesubsidieerde opbouwwerkmiddelen verantwoorden.

Samenlevingsopbouw Brussel zal voor 2009 een uitbreiding krijgen via de VIA-middelen en via de vrijgekomen plaats van de pooling van vzw De Brug. Samenlevingsopbouw Brussel integreert deze twee functies in het nieuw meerjarenplan.

Het is duidelijk dat wanneer de minister en zijn administratie naast de hoger geschetste sectorbepoelingen nog middelen heeft, wij gezien de problematiek van Brussel en haar kansarmoede ook bijkomende middelen kunnen gebruiken waarmee we o.m.:

- de armoedecel in relatie met het Brussels Platform en BWR kunnen uitbreiden.
- een tweede personeelslid rond de thematiek mensen zonder papieren (de twintigste gemeente van Brussel) kunnen versterken
- de strategische acties inzake fysieke en sociale leefbaarheid – sociale wijkontwikkeling opnieuw kunnen verstevigen (nu van 7 tot 4 opbouwwerkgebieden herleid)

Realistisch kijken we uit naar de tussentijdse evaluatie 2011 en zullen hier onze noden en verwachtingen expliciteren.

¹⁰ Federatie Samenlevingsopbouw (FESO) is de belangenorganisatie. De federatie verzorgt de collectieve belangenbehartiging op vlak van: decreet / regelgeving, standpunten over inhoudelijke thema's (bv. wonen, arbeid, ...), sectorstandpunten, positionering ten aanzien van andere sectoren en standpunten ten aanzien van de overheid. FESO bestaat uit de 8 regionale instituten. Samenlevingsopbouw Vlaanderen is waarnemend lid.

D. SCHEMATISCH OVERZICHT¹¹

<p style="text-align: center;">Sectoraal ordeningskader</p>	<p style="text-align: center;">GRONDRECHTEN</p> <p style="text-align: center;">Finaliteit: De maatschappelijke verandering richt zich op de verbetering van de maatschappelijke situatie en positie van doelgroepen die geconfronteerd worden met maatschappelijke uitsluiting. Bedoeling hier is de grondrechten van deze groepen te garanderen op verschillende maatschappelijke terreinen en in te grijpen op de verdelingsmechanismen die tot ongelijke toedeling van deze rechten leiden.</p>	<p style="text-align: center;">LEEFBAARHEID IN AANDACHTSGEBIEDEN</p> <p style="text-align: center;">Finaliteit: De maatschappelijke verandering richt zich op globale leefbaarheid dus diverse leefbaarheidsfacetten van woon- en leefgebieden. Bedoeling is om in gebieden met gebrekkige of slechte leefcondities de voorwaarden te scheppen voor een aangename, veilige en duurzame woon- en leefomgeving en voor een respectvolle omgang tussen bewoners.</p>
<p style="text-align: center;">NIET-THEMA- SPECIFIEK</p>	<p style="text-align: center;"><i>Categoriaal opbouwwerk ~</i> <i>Doelgroep gekenmerkt door maatschappelijke uitsluiting qua globale situatie en positie</i></p> <p style="text-align: center;">1</p>	<p style="text-align: center;"><i>Op dit vlak onderneemt Samenlevingsopbouw Brussel geen acties</i></p>
<p style="text-align: center;">THEMA- SPECIFIEK</p>	<p style="text-align: center;"><i>Doelgroepgericht opbouwwerk ~</i> <i>Grondrechten garanderen op specifieke domeinen: Wonen, Arbeid, Inkomen, Onderwijs, Gezondheid, Maatschappelijke dienstverlening.</i></p> <p style="text-align: center;">2</p>	<p style="text-align: center;"><i>Gebiedsgericht opbouwwerk ~</i> <i>Aspecten van leefomgeving en samenleven verbeteren: fysieke en sociale leefbaarheid</i></p> <p style="text-align: center;">4</p>

¹¹ Voor een uitvoerige omschrijving van het ordeningskader : zie bijlage 6

HOOFDSTUK 4: STRATEGISCH PLAN

A. PROGRAMMA GRONDRECHTEN CATEGORIAAL OPBOUWWERK

TOEGANG TOT GRONDRECHTEN

Probleemstelling

Zie hoofdstuk 3 – strategische opties en keuzes (p.5)

Strategische doelstelling

SD 1

In de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting is de maatschappelijke situatie en positie van de meest kwetsbare groepen beter bekend bij de publieke opinie, intermediaire actoren, beleidsmakers en de mensen in armoede zelf zodat er structurele verandering optreedt waardoor deze groepen toegang krijgen tot fundamentele grondrechten.

Beoogde maatschappelijke effecten

- Verschillende doelgroepen in de samenleving (mensen in armoede zelf, middenveldwerkers, beleidswerkers, studenten, ...) hebben zicht op het armoedekluwen en zijn bewust dat er een integrale aanpak nodig is en werken een aangepaste strategie rond armoedebestrijding uit (opdracht inzake sensibilisering en vorming)
- De verschillende leefwerelden zijn beter op elkaar afgestemd en gaan actief aan het werk rond thema's die verwijzen naar de grondrechten (ondersteuningsopdracht)
- Welzijnsorganisaties en beleid hebben meer/beter zicht op de specificiteit, complementariteit en meerwaarde van de opgeleide ervaringsdeskundige als instrument in de strijd tegen armoede (representatie)
- In het kader van een efficiënt activeringsbeleid, dat borg staat voor doorgroeikansen en duurzaamheid, financiert het beleid de continuering van het project 'Armoedebestrijdingsambassadeurs' van het Brussels Platform Armoede (met financiering van de tewerkstellingscontracten) . De inschakeling van deze ervaringsdeskundigen als 'bruggenleggers' is een belangrijk element in de strijd tegen de armoede.

Om deze effecten inzake armoedebestrijding daadwerkelijk mee te kunnen realiseren gaat Samenlevingsopbouw Brussel een samenwerkingsverband aan met het Brussels Platform Armoede en Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad. Daartoe moet er een samenwerkingsovereenkomst worden gesloten.

Operationele doelstellingen

SD 1 – OD 1

In nauwe samenwerking met het Brussels Platform Armoede en de Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad) wordt de beeldvorming over het armoedekluwen – de complexiteit van armoede waar maatschappelijk kwetsbare groepen mee te maken krijgen – bij de publieke opinie, intermediaire actoren, beleidsmakers en mensen in armoede zelf bijgesteld en dit meer genuanceerd beeld draagt bij tot de erkenning van belangrijke drempels die de toegang tot fundamentele grondrechten voor deze groepen verhinderen.

Prestatie-indicatoren :

- binnen het Brussels Platform Armoede bestaat er een vormingspakket en uitgewerkte vormingsaanpak (met medewerking van zogenaamde armoedebestrijdingsambassadeurs) over het armoedekluwen (“armoede – binnenkant/buitenkant”) ontwikkeld door de opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting in tandem met de medewerkers van Brussels Platform Armoede
- het aantal vormings sessies - zowel door het Brussels Platform Armoede geïnitieerd als op vraag van externen - gegeven door de opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting (met eventuele medewerking van zogenaamde armoedebestrijdingsambassadeurs) in tandem met de medewerkers van het Brussels Platform Armoede
- de mate waarin uit de evaluatie van de vormings sessies blijkt dat de beeldvorming over het armoedekluwen is bijgesteld, de niet-gewaarborgde grondrechten worden erkend en de vorming inspirerend werkt om bestaande drempels voor maatschappelijk kwetsbare groepen te helpen verlagen
- representatie van de opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting in welzijnsorganisaties en op beleidsvlak
- jaarlijkse medewerking aan de internationale dag tegen de armoede (17 oktober)
- er bestaat een databestand (sociale barometer) dat de evolutie van maatschappelijk kwetsbare groepen op vlak van uitsluiting van grondrechten voor het komende meerjarenplan in kaart brengt (sectorale samenwerking)

SD 1 – OD 2

In nauwe samenwerking met het Brussels Platform Armoede en de Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad, wordt aan de Brusselse Verenigingen waar Armen het Woord Nemen, ondersteuning geboden rond specifieke thema's - inhoudelijk en/of procesmatig.

Prestatie-indicatoren:

- de mate waarin voor het werkdomein recht op wonen (zie verder) de verenigingen waar armen het woord nemen zorgen voor een lokale verankering hierin ondersteund door de opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting in tandem met de betrokken opbouwwerkers uit het team wonen en de medewerkers uit de betrokken verenigingen waar armen het woord nemen om met mensen in armoede beleidsbeïnvloedend te werken rond structurele verbetering van hun huisvestingssituatie
- de mate waarin er ondermeer rond het thema geestelijke gezondheid expertise-uitwisseling en samenwerking wordt gerealiseerd binnen het Brussels Platform Armoede (eventueel uitgebreid naar andere relevante partners) geïnitieerd door de betrokken opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting in tandem met de medewerkers van de betrokken verenigingen waar armen het woord nemen en andere relevante partners
- de mate waarin door de stafmedewerkster/coach armoedebestrijding op punctuele ondersteuningsvragen van verenigingen waar armen het woord nemen wordt ingegaan in nauw overleg en samenwerking met de medewerkers van het Brussels Platform Armoede

SD 1 – OD 3

Het tandem-model (opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting + coach/stafmedewerkster armoedebestrijding) wordt tijdens de opleiding en latere tewerkstelling van ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting als een automatische werksetting erkend en gefinancierd als instrument om vertrekkende vanuit de ervaringsdeskundigheid maximaal aansluiting te vinden met maatschappelijk kwetsbare groepen.

Prestatie-indicatoren :

- de mate waarin de tandem stafmedewerkster/coach armoedebestrijding en de opgeleide ervaringsdeskundige armoede en sociale uitsluiting, telkens in nauw overleg en samenwerking met het Brussels Platform Armoede, de lokale tandems binnen minstens 2 en maximaal 4 Brusselse verenigingen waar armen het woord nemen zowel persoonlijk, inhoudelijk als organisatorisch zullen ondersteunen
- de mate waarin het tandem-model als middel om bruggen te slaan tussen leefwerelden wordt gepromoot bij het beleid, intermediaire actoren en de publieke opinie via ondermeer vorming waarin de armoedebestrijdingsambassadeurs mee worden betrokken (representatiewerk -zie OD 1)

SD 1 – OD 4

In geval van uitbreiding van middelen is de problematiek van mensen in armoede die tot op heden weinig bereikt worden (mensen zonder papieren, ...) verkend en er wordt gezocht naar manieren om hier rond op een opbouwwerkmatige manier aan de slag te gaan.

Prestatie-indicatoren :

- de mate waarin de verschillende mogelijkheden en pistes worden afgetast (projectvoorbereiding)
- de realisatie van het project dat uit deze projectvoorbereiding wordt ontwikkeld

Strategische acties

Daartoe onderneemt Samenlevingsopbouw Brussel volgende strategische acties :

* Vanuit Samenlevingsopbouw Brussel :

- **Opzetten van actiegroep(en) rond het recht op wonen (ism het team wonen Samenlevingsopbouw Brussel)**
SD 1 : OD 2
(SD 2 : OD 1 – OD 2 – OD 3 – OD 4)
- **Verkenning project niet-bereikte mensen in armoede (mensen zonder papieren)**
SD 1 : OD 4
- **Uitwerken sociale barometer (ism de sector Samenlevingsopbouw)**
SD 1 : OD 1

* Vanuit Samenlevingsopbouw Brussel in nauwe samenwerking met het Brussels Platform Armoede en Brusselse Welzijns-en Gezondheidsraad – conform de samenwerkingsovereenkomst :

- **Ontwikkelen en geven van vormingsaanbod (intern en extern)**
SD 1 : OD 1
- **Representatiewerk binnen welzijnsorganisaties en beleid**
SD 1 : OD 1
- **Thematische ondersteuning verenigingen waar armen het woord nemen inzake geestelijke gezondheid**
SD 1 : OD 2
- **Procesmatige ondersteuning verenigingen waar armen het woord nemen (op vraag)**
SD 1 : OD 2
- **Ondersteuning tandem-model binnen verenigingen waar armen het woord nemen**
SD 1 : OD 3

B. PROGRAMMA GRONDRECHTEN DOELGROEPGERICHT OPBOUWWERK

RECHT OP WONEN

Probleemstelling

Zie hoofdstuk 3 – strategische opties en keuzes (p. 5).

Strategische doelstelling

SD 2

In Brussel is in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting het recht op menswaardig wonen gegarandeerd zodat maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt via democratische besluitvormingsprocedures kunnen beschikken over aangepaste, kwaliteitsvolle en betaalbare woningen met voldoende woonzekerheid en minimale woonlasten (energiekosten).

Beoogde maatschappelijke effecten

- aangepaste woningen : meer woningen toegankelijk en aangepast aan de behoeften van grote gezinnen, de erkenning van solidaire woonprojecten
- kwaliteitsvolle woningen : toepassing van de Brusselse Wooncode terzake (met recht op herhuisvesting voor het gedwongen verlaten van woningen)
- betaalbare woningen : verdubbeling van de sociale woningen, controle van de huurprijzen (correcte verhouding prijs-kwaliteit) en daaraan gekoppeld het invoeren van een huurtoelage (om de druk van de huurkosten op het besteedbaar budget te kunnen temperen)
- voldoende woonzekerheid : een voldoende lange termijn zekerheid om op een zelfde plaats te kunnen wonen (bijvoorbeeld geregistreerde huurcontracten)
- minimale woonlasten : betaalbare energie-, water- en onderhoudskosten

In de operationalisering van deze strategische doelstelling is wel voldoende aandacht besteed aan de doelgerichtheid, de haalbaarheid en de uitvoerbaarheid van de te ondernemen acties maar desalniettemin zullen de beoogde maatschappelijke effecten mede gerealiseerd moeten worden in een brede coalitie van mensen, groepen en organisaties die strijd willen leveren om het recht op menswaardig wonen voor de meest kwetsbare groepen daadwerkelijk ook in de praktijk om te zetten en om fundamentele maatregelen af te dwingen die de huidige wooncrisis kunnen indijken (Brusselse Bond voor het Recht op Wonen, Ministerie Wooncrisis, e.a.).

Operationele doelstellingen

SD 2 – OD 1

Maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt verwerven inzicht in de structurele oorzaken van uitsluiting op de huisvestings- en energiemarkt en kunnen dus hun eigen situatie kaderen wat bij sommigen aanleiding geeft om tot actiebereidheid over te gaan.

Prestatie-indicatoren :

- het aantal georganiseerde informatiesessies en vormingen inzake huisvesting en energie voor maatschappelijk kwetsbare groepen die hebben plaatsgevonden (i.s.m. opgeleide ervaringsdeskundige, verenigingen waar armen het woord nemen, thuislozen, mensen zonder papieren)
- de mate waarin de huisvestingservaringen van maatschappelijk kwetsbare groepen een plaats krijgen (i.s.m. opgeleide ervaringsdeskundige, verenigingen waar armen het woord nemen, thuislozen, mensen zonder papieren)
- het aantal ontwikkelde en uitgevoerde acties samen met maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt (in een bredere beweging voor het recht op wonen via ondermeer het Ministerie van de Wooncrisis)

SD 2 – OD 2

Maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt appelleren als ervaringsdeskundigen het beleid en de huisvestingsdiensten op de noodsituatie van de huisvestingscrisis en formuleren veranderingsvoorstellen.

Prestatie-indicatoren :

- de mate waarin de ervaringsdeskundigheid van maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt wordt omgezet in oplossingsdeskundigheid (i.s.m. opgeleide ervaringsdeskundige, verenigingen waar armen het woord nemen, thuislozen, mensen zonder papieren)
- het aantal strategische acties waarmee het beleid maximaal wordt bespeeld (in een bredere beweging voor het recht op wonen via ondermeer het Ministerie van de Wooncrisis)

SD 2 – OD 3

Het beleid en de huisvestingsdiensten zijn op de hoogte van de uitsluitingsmechanismen op de huisvestingsmarkt die maatschappelijk kwetsbare groepen treffen en werken in wederzijdse dialoog veranderingsoplossingen uit.

Prestatie-indicatoren :

- de mate waarin veranderingsoplossingen worden gezocht voor volgende uitsluitingsmechanismen : moeilijkheden om op korte termijn een huurwaarborg samen te stellen; discriminatie op grond van inkomen, huidskleur, ... ; ondoorzichtige toewijzingscriteria voor publieke (ook niet-sociale) woningen; tekort aan degelijke en betaalbare woningen (sociale woningen, controle van de huurprijzen en prijs-kwaliteitsverhouding); quasi afwezigheid van betaalbare gezinswoningen vanaf drie kamers en meer; slecht functionerend systeem van huursubsidie (ADIL); procedure voor toewijzing sociale woningen (administratieve drempels).

- het aantal veranderingsoplossingen die worden uitgewerkt met de maatschappelijk kwetsbare groepen zelf (i.s.m. verenigingen waar armen het woord nemen, thuislozen, mensen zonder papieren) maar ook in samenwerking met eerstelijnsdiensten rond huisvesting

SD 2 – OD 4

Het beleid en de huisvestingsdiensten maken werk van een interactief en participatief huisvestingsbeleid waarbij maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt maximaal worden betrokken.

Prestatie-indicatoren :

- de mate waarin maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt op verschillende manieren worden betrokken bij de totstandkoming van een lokaal (gemeentelijk) woon- en energie beleid (zowel formeel – via bijvoorbeeld een lokale (gemeentelijke) woonraad – als informeel – via punctuele contacten met de schepen huisvesting en de gemeentelijke dienst huisvesting)
- de mate waarin maatschappelijk kwetsbare groepen op verschillende manieren worden betrokken bij de totstandkoming van een regionaal woon- en energiebeleid (zowel formeel – via bijvoorbeeld deelname aan de adviesraad voor huisvesting – als informeel – via punctuele contacten met de regionale beleidsverantwoordelijken inzake huisvesting en energie, de bevoegde commissies en gewestelijke diensten zoals bijvoorbeeld de deelname aan de commissievergaderingen in het kader van de woonbarometers – Brusselse Bond voor het Recht op Wonen)

SD 2 – OD 5

Via advies, informatie, begeleiding op maat en vorming vinden of behouden maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt een betaalbare en toegankelijke woning van goede kwaliteit met voldoende woonzekerheid en minimale woonlasten (energiekosten).

Prestatie-indicatoren :

- de mate waarin maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt een woning vinden : de mate waarin deze groepen op de hoogte zijn van de bestaande mogelijkheden m.b.t. zoeken naar een woonst; de mate waarin deze groepen erin slagen op tijd een huurwaarborg samen te stellen; de mate waarin de kans van deze groepen op het verwerven van een sociale woning of SVK-woning verhoogt door nauwgezette opvolging van hun inschrijvingsdossier
- de mate waarin maatschappelijk kwetsbare groepen hun bestaande woning op een betaalbare manier kwalitatief kunnen verbeteren
- de mate waarin maatschappelijk kwetsbare groepen hun woonlasten (energie, water) beperkt kunnen houden
- de mate waarin maatschappelijk kwetsbare groepen op de hoogte zijn van de liberalisering van de energiemarkt en hierop kunnen inspelen

SD 2 – OD 6

Nieuwe vormen van maatschappelijke dienstverlening inzake wonen zijn verzelfstandigd en worden door de (lokale of regionale) overheid structureel erkend en gesubsidieerd.

Prestatie-indicatoren :

- de inspanningen die Samenlevingsopbouw Brussel levert om de 2 nieuwe dienstverleningsvormen die Samenlevingsopbouw Brussel aan het ontwikkelen is – zijnde een woonwinkel en een huisvestingsdienst voor thuislozen – te verzelfstandigen en structureel te verankeren
- de mate waarin Samenlevingsopbouw Brussel, vanuit het principe innoverend werk te willen leveren, inspeelt op nieuwe behoeften inzake dienstverlening rond huisvesting en energie

SD 2 – OD 7

Experimenten inzake rationeel energiegebruik of alternatieve energie voor en samen met maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt zet het beleid en de huisvestings- en energiediensten ertoe aan om deze vernieuwende praktijken te vertalen in structurele maatregelen.

Prestatie-indicatoren :

- het aantal experimenten inzake rationeel energiegebruik of alternatieve energie voor maatschappelijk kwetsbare groepen
- de mate waarin deze experimenten beleidsmatig worden vertaald in nieuwe structurele maatregelen

SD 2 – OD 8

Nieuwe mogelijkheden van eigendomsverwerving en alternatieve (collectieve) woonvormen voor maatschappelijk kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt zijn onderzocht en worden indien mogelijk in praktijk omgezet.

Prestatie-indicatoren :

- de mate waarin de verschillende mogelijkheden en pistes worden afgetast (projectvoorbereiding)
- de realisatie van het project dat uit deze projectvoorbereiding wordt ontwikkeld

Strategische acties

Daartoe onderneemt Samenlevingsopbouw Brussel volgende strategische acties :

Eerstelijjn:

- **Continuering en valorisering van een woonwinkel in Kuregem en Molenbeek**
SD 2 : OD 5 – OD 7
- **Continuering en valorisering van een huisvestingsdienst voor thuislozen**
SD 2 : OD 5

- **Coördineren van een ervaringsuitwisselings- en beleidsbeïnvloedingsgroep met eerstelijnsdiensten huisvesting**
SD 2 : OD 3 – OD 4
- **Opzetten van actiegroep(en) rond het recht op wonen**
SD 2 : OD 1 – OD 2 – OD 3 – OD 4
(SD 1 : OD 2)
- **Ontwikkelingsmogelijkheden van een collectief spaarfonds en collectief aankoopproject onderzoeken en eventueel uitvoeren**
SD 2 : OD 8

Tweedelijjn :

- **Verzelfstandiging en structurele erkenning van een woonwinkel in Kuregem**
SD 2 : OD 6
- **Verzelfstandiging en structurele erkenning van een huisvestingsdienst voor thuislozen**
SD 2 : OD 6

Samenlevingsopbouw Brussel engageert zich in het samenwerkingsverband 'Wonen' dat binnen de sector Samenlevingsopbouw ontwikkeld wordt en waarvan de acht regionale instituten en Samenlevingsopbouw Vlaanderen deel uitmaken.

Het centrale werkthema voor het samenwerkingsverband is 'het verhogen van het recht op wonen voor maatschappelijk kwetsbare groepen' met specifieke aandacht voor de woonzekerheid, de betaalbaarheid, de toegankelijkheid en de woonkwaliteit.

Het thema wonen wordt benaderd vanuit twee subthema's:

- private woningmarkt
- sociale huisvesting

Telkens wordt voorzien in het realiseren van basiswerk, deskundigheidsbevordering en beleidswerk.

Het samenwerkingsverband wordt in de loop van 2008 verder voorbereid en geconcretiseerd en wordt uitgevoerd binnen het Meerjarenplan 2009 – 2015.

C. PROGRAMMA FYSIEKE EN SOCIALE LEEFBAARHEID GEBIEDSGERICHT OPBOUWERK

Probleemstelling

Zie hoofdstuk 3 – strategische opties en keuzes (p. 5).

Strategische doelstelling

SD 3

In Brussel is de fysieke leefomgeving, het woningpark en het sociale leefklimaat in aandachtsgebieden zoals de Anneessenswijk (en ruimer de Brusselse benedenstad), de Brabantwijk, Molenbeek-centrum en Peterbos via democratische besluitvormingsprocedures verbeterd zonder dat maatschappelijk kwetsbare groepen langer slachtoffer zijn of dreigen te worden van sociale verdringingseffecten.

Beoogde maatschappelijke effecten

- verbeterde participatieprocedures
- aangepaste en betaalbare huisvesting
- indammen gentrificatie verschijnsel via een positieve sociale mix
- overheden besteden prioritair aandacht aan de leefomgeving i.f.v. de belangen van wijkbewoners
- overheid stelt zich meer controlerend op i.f.v. een propere leefomgeving
- draagt bij tot een verhogen van de veiligheidsgevoelens
- bewoners voelen zich mee verantwoordelijk voor hun leefomgeving en zijn fier op hun wijk
- diverse groepen wijkbewoners kunnen zich de gemeenschappelijke ruimte toe-eigenen
- er ontstaat een realistischer, meer genuanceerd beeld van de wijk
- bewoners treden uit hun isolement
- er is een groter begrip tussen diverse culturen en generaties
- het samenhorigheidsg gevoel groeit

Operationele doelstellingen

Fysieke leefbaarheid

SD 3 – OD 1

Wijkbewoners kennen de belangrijkste knelpunten m.b.t. hun woonomgeving op diverse vlakken zoals groen, mobiliteit, netheid, energie en gezondheid en komen tot prioritaire actieplannen terzake.

Prestatie-indicatoren :

- De mate waarin omgevingsfactoren die wegen op de gezondheid samengebracht zijn in een gezondheidsrapport
- Infosessies rond diverse thema's inzake leefbaarheid en leefmilieu hebben plaatsgevonden
- Prioritaire aandachtspunten inzake de fysieke leefbaarheid zijn opgevraagd en in een buurtcharter samengebracht
- Er functioneren bewonersgroepen rond het beheer van het openbaar domein
- Diverse acties rond buurtherwaardering zijn opgezet met resultaten op het terrein.

SD 3 – OD 2

Bewoners kennen en maken gebruik van participatieprocedures.

Prestatie-indicatoren :

- De mate waarin een platform van buurtorganisaties aandacht en pijnpunten aankaart bij bevoegde instanties
- Via de pers worden actiepunten op de beleidsagenda geplaatst
- Er functioneert een bewonersdelegatie die de brug maakt tussen beleid en wijk
- Actieve vertegenwoordiging binnen geïnstitutionaliseerde participatiekanalen (o.a. pcgo's, adviesraden, veiligheids- en preventieraad).

SD 3 – OD 3

Bij de (her)aanleg van openbare ruimtes en andere stedenbouwkundige projecten passen beleidsinstanties de participatieprocedures toe en houden ze rekening met wensen en noden van maatschappelijk kwetsbare groepen.

Prestatie-indicatoren :

- De mate waarin participatieprocedures correct worden toegepast
- De mate waarin ze worden geoptimaliseerd
- De mate waarin beleidsverantwoordelijken op wijkmanifestaties aanwezig zijn
- De mate waarin door bewoners ingeleide dossiers voorwerp zijn van politiek debat
- De mate waarin beleidsactoren bewonersvragen sneller op het terrein implementeren.

Sociale leefbaarheid

SD 3 – OD 4

Mensen met beperkte netwerken treden uit hun isolement en zijn in staat om hun mening in groep te uiten en met andere meningen te confronteren.

Prestatie-indicatoren

- De mate waarin vrouwen zelfzekerder worden in het opvoeden van hun kinderen.
- De mate waarin vrouwen zich inzicht verschaffen in gezondere levenswijzen en er ook naar handelen.
- De mate waarin vrouwen hun mobiliteit verhogen.
- De mate waarin buurtbewoners zich inzetten voor voorbereiding en uitvoering van buurtmanifestaties.
- De mate waarin buurtbewoners participeren aan ontmoetingsactiviteiten.

SD 3 – OD 5

Diverse groepen bewoners en gebruikers van de wijk ontdekken mekaars gelijkenissen en verschillen i.f.v. een betere verstandhouding.

Prestatie-indicatoren

- De mate waarin buurtscholen zich actief inlaten met de wijk.
- De mate waarin participanten aan buurtwandelingen beter inzicht krijgen van de wijk.
- De mate waarin pendelaars die in de wijk werken vertrouwd worden met de wijkdiversiteit.
- De mate waarin leeftijdsgroepen mekaar beter leren kennen.

SD 3 – OD 6

Wijkbewoners zetten zich vrijwillig in voor de organisatie, planning en uitvoering van wijkactiviteiten.

Prestatie-indicatoren

- Straatontmoeting
- Feest van de Buren
- Wijkfeest
- ...

SD 3 – OD 7

Lokale beleidsactoren ondersteunen activiteiten die de sociale samenhang in een straat of woonblok verhogen.

Prestatie-indicatoren

- Gemeentes ondersteunen projecten sociale cohesie financieel of op een andere manier.
- De mate waarin een onthaal en informatiebeleid op punt gesteld wordt.

Strategische acties

Daartoe onderneemt Samenlevingsopbouw Brussel volgende strategische acties:

Fysieke Leefbaarheid

- in de Brabantwijk :
 - een project gezondheid
 - coördinatie van buurtorganisaties (Brabant Groen) i.f.v. beleidsbeïnvloeding rond fysieke leefbaarheid
 - uitwisselen van expertise tussen studenten, docenten en bewoners
- in Molenbeek-centrum:
 - een project rond groen
 - opvolgen van als collectief ervaren buurtproblematieken
- in de Anneessenswijk:
 - een projectvoorbereiding om, via een bewonersbeweging, de wijkkaart te actualiseren en te komen tot een rangorde van prioritair aan te pakken problemen inzake overlast
 - opvolgen van stedenbouwkundige dossiers
 - beheer van het Fontainaspark (definitief bestemmingsplan, afwateringssysteem...)
- in Peterbos:
 - opvolgen van als collectief ervaren buurtproblematieken

Sociale Leefbaarheid

- in de Brabantwijk:
 - Hogeschool-buurtwerking
 - Ontmoetingen tussen bewoners, studenten en docenten (o.a. via wijkwandelingen)

- in Molenbeek-centrum:
 - een project gebouwd rond buurtontmoetingen
 - een project rond samenwerking met de KBC i.v.m. buurtmaaltijden
 - laagdrempelige maatschappelijke dienstverlening

- in de Anneessenswijk:
 - evenementen die de samenhang verhogen (bvb. Feest van de burenen).
 - wijkwandelingen.
 - dialoogwandelingen (met lokale overheden)

- in Peterbosspark:
 - een vrouwenwerking.
 - een programma rond familie uitstappen en wijkfeesten.
 - het op punt stellen van een onthaal- en informatiebeleid (rond o.m. opleiding en tewerkstelling)
 - een project communicatie en afstemming van planning tussen buurtorganisaties

Op tweedelijnsniveau zal worden bekeken of er over de opbouwgebieden heen rond specifieke gemeenschappelijke aspecten in de fysieke en sociale leefbaarheid kan samengewerkt worden (onder de vorm van een gemeenschappelijk project – verder uit te klaren via de concretisering van dit meerjarenplan in de jaarprogrammaties).

Op sectorniveau is er de afspraak dat er in het kader van het meerjarenplan 2009 – 2015 een voortraject wordt gestart in functie van begripsverduidelijking getrokken door Samenlevingsopbouw Vlaanderen. Afhankelijk van de resultaten van dit voortraject zal er – zoals bij het thema wonen – een gericht samenwerkingsverband ontwikkeld worden. Ook in dit mogelijks samenwerkingsverband is Samenlevingsopbouw Brussel bereid zich verder te engageren.

HOOFDSTUK 5. TRANSVERSALE PRIORITEITEN

Hieronder wordt aangetoond op welke wijze de diverse programma's, schematisch terug te vinden in het ordeningskader, inspelen op de transversale prioriteiten van de minister. Deze prioriteiten werden neergelegd in een administratieve nota, overgemaakt op 3 mei 2007 en nogmaals bevestigd door de omzendbrief betreffende de richtlijnen meerjarenplan 2009 – 2015 samenlevingsopbouw (27 juni 2008).

A. ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING

Eén op de tien Vlamingen heeft een inkomen onder de armoederisicogrens, lage inkomensgroepen hebben een slechtere subjectieve gezondheid dan de rest van de bevolking, laaggeschoolden participeren veel minder aan het verenigingsleven dan anderen, ...

Het is belangrijk dat de sector samenlevingsopbouw zich inschakelt in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. Minstens twee werkpistes zijn aangewezen :

1. *Begeleiden en ondersteunen van verenigingen waar armen het woord nemen (VWAWN).*
2. *Bijzondere aandacht voor het bereiken en toeleiden van nieuwe groepen en vormen van armoede.*

Samenlevingsopbouw Brussel heeft reeds een ruime traditie in het werken met ervaringsdeskundigen. Reeds in het meerjarenplan 1997-2002 nam zij terzake een pioniersrol waar. In het meerjarenplan 2003-2008 werd de ervaringsdeskundige en haar coach (een 1/4-tijds stafmedewerker) gedetacheerd naar De Schakel, een organisatie waar armen het woord nemen in Schaarbeek.

In samenwerking met het Brussels Platform Armoede (BPA) zal ervoor geijverd worden dit tandemmodel in alle Brusselse VWAWN in te planten omdat dit model een brugfunctie vervult in een basisschakel werking. Samenlevingsopbouw Brussel onderhoudt rechtstreeks samenwerkingrelaties ten behoeve van haar projectwerking met minstens 3 andere VWAWN; De Buurtwinkel (Brussel), ARA (De Schutting) en Alarm (Molenbeek). Samenlevingsopbouw Brussel neemt actief deel aan het bestuurlijk functioneren van het BPA. Via haar ervaringsdeskundige (algemeen organisatorisch) en haar opbouwwerkers (thematisch) vervult Samenlevingsopbouw Brussel een trekkende rol in voorbereiding en uitwerking van de internationale dag van verzet tegen armoede (17 oktober). Via het grondrecht wonen wil Samenlevingsopbouw Brussel haar projectwerking nauwer afstemmen op de werkingen van VWAWN: huisvestingsdienst voor thuislozen; opzetten van actiegroep(en) rond het recht op wonen.

Een groep waaraan Samenlevingsopbouw Brussel in de toekomst ongetwijfeld meer aandacht zal besteden is deze van de mensen zonder papieren. In Brussel zou het, in een minimale schatting om 16.000 mensen gaan: de zgn. twintigste Brusselse gemeente. In het nieuwe meerjarenplan kan hiervoor een extra decretale kracht worden ingezet. De vraag blijft open of deze inzet zich moet toespitsen op rechtstreekse ondersteuning van de strijd voor regularisatie, dan wel het afdwingen van beleidsoptreden inzake het ter beschikking stellen van elementaire basisvoorzieningen of het sensibiliseren van de publieke opinie omtrent de problematiek van mensen zonder papieren.

De aandacht voor thuislozen is in de uitwerking van het meerjarenplan 2003-2008 vanuit de praktijk gegroeid, was geen expliciet punt van aandacht bij het uitschrijven ervan. Dit is wel het geval in het voorliggend meerjarenplan.

B. WERKEN IN ACHTERGESTELDE BUURTEN EN KERNEN

Vlaanderen en Brussel tellen ongeveer vijfhonderd achtergestelde buurten. Dit zijn buurten die slecht scoren op verschillende achterstellingsindicatoren (woningen zonder klein comfort, laag inkomen, hoog aandeel werkzoekenden, ...).

De samenlevingsopbouw kan in deze buurten diverse acties ontplooiën :

- *ondersteuning verlenen aan groepen (kansarme) buurtbewoners bij het zoeken naar oplossingen voor problemen in hun woon-en leefomgeving*
- *uitbouw van geïntegreerde basiswerkingen*

In niet-stedelijke gebieden kan de samenlevingsopbouw tevens projecten opzetten in plattelandskernen.

Voor een doorlichting van de wijken waarbinnen Samenlevingsopbouw Brussel actief is, verwijzen we naar de specifieke omgevingsanalyses, opgenomen als bijlage 4A en 4B van dit meerjarenplan. Volgens recente, wetenschappelijk onderbouwde wijkatlassen zijn de wijken waarbinnen Samenlevingsopbouw Brussel haar projecten ontwikkelt wijken die sociaal in grote moeilijkheden verkeren.

Wat de strategische acties betreft die Samenlevingsopbouw Brussel binnen deze wijken wil ontwikkelen, verwijzen we naar hoofdstuk 4 – de strategische planning – van dit meerjarenplan. Zowel binnen het programma grondrechten (armoedebestrijding) als binnen het programma fysieke en sociale leefbaarheid (wijkontwikkeling) ontplooit Samenlevingsopbouw Brussel diverse acties die naar finaliteit tegemoet komen aan de vooropgestelde prioriteiten van de minister inzake het werken in achtergestelde buurten en kernen (cfr. hierboven).

C. PARTICIPATIE VAN GROEPEN MET MINDER BEHARTIGDE BELANGEN AAN HET LOKALE BELEID

Groepen met minder behartigde belangen maken deel uit van de lokale bevolking en vormen doorgaans een belangrijk deel van het publiek van de sociale dienstverlening of andere voorzieningen in de stad of gemeente. Het is belangrijk dat de stem van deze mensen wordt gehoord : in het lokaal sociaal beleid, in de huisvestingsmaatschappij, in het lokaal gezondheidsoverleg, ...

Het referentiekader maatschappelijk opbouwwerk (bijlage 3 luik) schrijft aan het opbouwwerk 2 kernopdrachten toe: een politieke kernopdracht – vertaald in een sociaal gecorrigeerd en participatief gecorrigeerd beleid – en een agogische kernopdracht. Hierbinnen situeren zich de doelstellingen inzake beleidsparticipatie en maatschappelijke participatie van doelgroepen. De operationele doelstellingen in het meerjarenplan 2003-2008 volgen deze indeling.

Zo leggen SD 2 OD 3 / OD 4 en SD 3 OD 2, OD 3 en OD 6 expliciet het accent op de beleidsparticipatie zowel bij het verwerven van grondrechten als het inrichten van de fysieke en sociale ruimte. De nauwe samenwerking met de verenigingen waar armen het woord nemen en onder andere de bekommernis om via actiegroepen wonen mensen uit het doelpubliek van de verenigingen op het grondrecht wonen te betrekken, biedt waarborgen om inzake beleidsparticipatie de meest kwetsbare groepen zeker niet uit het oog te verliezen.

Inzake fysieke en sociale leefbaarheid focust Samenlevingsopbouw Brussel op uitgesproken kwetsbare wijken met overwegend overeenkomstige kwetsbare populatie (zie punt 3).

HOOFDSTUK 6. OPDRACHTEN REGIONAAL INSTITUUT / ONDERSTEUNINGSINSTITUUT

Conform Besluit van de Vlaamse Regering van 17 juni 2000 hoofdstuk II artikel 4.

1. Voorliggend meerjarenplan is het vijfde uit de geschiedenis van Samenlevingsopbouw Brussel. Dit meerjarenplan kwam tot stand in overleg met interne en externe partners. Het is ook de vrucht van intens sectoroverleg dat de bedoeling had de meerjarenplannen van de instituten op mekaar af te stemmen met het oog op meer thematische samenwerking.
(zie planningsprocedure hoofdstuk 1 en bijlage 2A en 2B)
2. Samenlevingsopbouw Brussel participeert actief binnen het coördinatorenoverleg van Samenlevingsopbouw Vlaanderen en de Federatie Samenlevingsopbouw (Feso). Op deze 2 fora wordt de gemeenschappelijke belangenbehartiging voorbereid. Ze vormen tevens de brug met het beleid. Ook in de diverse sectorwerkgroepen is Samenlevingsopbouw Brussel vertegenwoordigd. Dit niettegenstaande het feit dat de staf thematisch op de Brusselse (overheids-)scène georiënteerd is en voor de beleidsopvolging, de sociale kaart en de dossiervorming zelf moet instaan. Het VGC-beleid inzake maatschappelijk opbouwwerk ressorteert onder het departement welzijn, afdeling maatschappelijke welzijnsbevordering. Via de adviesraad welzijn en bilaterale contacten overlegt Samenlevingsopbouw Brussel over de wijze van aanwending van subsidiemiddelen.
3. De core business van Samenlevingsopbouw Brussel bestaat in de voorbereiding en uitvoering van opbouwwerkprojecten. De planning verloopt via een geformaliseerde procedure en krijgt zijn neerslag in de jaarprogrammaties. Naast kwalitatieve worden ook kwantitatieve evaluaties doorgevoerd (boordtabellen).
4. Bij de consolidatie van projectresultaten worden volgende stappen in acht genomen:
 - documentatie van projecten in uitvoering (via tijdschrift en website)
 - promotie van ervaringen en via studiedagen en publicaties
 - nazorg en projectopvolgingDe stem van het opbouwwerk klinkt ook door op diverse fora, waaronder de BWR, vzw Basiseducatie, Bres, BPA,
5. De staf van Samenlevingsopbouw Brussel staat in voor inhoudelijke en methodische ondersteuning van opbouwwerkers via coaching, intervisie, documentatieverzameling en -verspreiding, leesgroep, VTO beleid, dossiervorming. Ondersteuning wordt ook bezorgd aan vzw Buurthuis Bonnevie, vzw Wijkpartenariaat, vzw Buurtwinkel en WMKJ Jongerenwerking Peterbos.

HOOFDSTUK 7. KWALITEITSBELEID

Probleemstelling

In dit hoofdstuk komen de interne strategische doelstellingen aan bod: hoe zullen we ons als Samenlevingsopbouw Brussel organiseren om op een kwaliteitsvolle manier onze missie en kernopdrachten te realiseren en in dit kader onze externe strategische doelstellingen (hoofdstuk 4) voor het komende meerjarenplan 2009-2015 waar te maken.

Binnen Samenlevingsopbouw Brussel is er een sterke traditie dat de bestuurlijke en professionele lijn elkaar goed aanvullen, elkaar voortdurend oproepen en samen een weg uitstippelen.

Samenlevingsopbouw Brussel hecht zeer veel aandacht aan haar medewerkers en wil hun werkzaamheden en kwaliteit van hun werk maximaal ondersteunen.

Het kwaliteitsbeleid is uitgetekend in het kwaliteitshandboek (1 januari 2005). De kwaliteitsaspecten die hieronder worden opgesomd en waaraan Samenlevingsopbouw Brussel in de komende meerjarenplanperiode (2009-2015) prioritair wil werken, zullen in de opéénvolgende jaarprogrammaties dan ook als verbeterpunten voor het kwaliteitshandboek worden geformuleerd en aangepast.

De sector heeft 3 interne strategische doelstellingen m.b.t. kwaliteit opgenomen nl.

- externe communicatie: zichtbaar maken van ons werk; aantonen impact van ons werk; korter op de bal spelen; beleidsimpact vergroten
- expertise delen en ontwikkelen: thematische en methodische expertise
- personeelsbeleid: competentie management; personeelsbeleid met begeleidingsmix; uitwerken competentieprofielen; ...

Deze accenten willen we dus zeker ook bij onze eigen interne strategische doelstellingen opnemen.

Strategische doelstelling

SD 4

Samenlevingsopbouw Brussel profileert zich als een ontwikkelingsgerichte en lerende organisatie en ontplooit verbeteracties in die zin op het vlak van personeels-, organisatie- en leerbeleid

Ontwikkelingsgerichte organisatie = organisatie waarbij de mens als belangrijkste kapitaal centraal staat.

Lerende organisatie = organisatie die beschikt over een lerend vermogen waardoor ze in staat is om in een veranderende interne en externe context de vereiste kennis te ontwikkelen en competenties van de medewerkers aan te passen in functie van het behalen van de vooropgestelde doelstellingen.

Operationele doelstelling

SD 4 – OD 1

Samenlevingsopbouw Brussel voert een personeelsbeleid gericht op het versterken van de competenties van de medewerkers (doorgedreven competentie management).

Vanuit de visie van een ontwikkelingsgerichte en lerende organisatie vormen de competenties van medewerkers de belangrijkste factor om als organisatie kwaliteitsvol werk te leveren en de gestelde doelstellingen te bereiken.

Daartoe onderneemt Samenlevingsopbouw Brussel volgende strategische acties:

- de resultaten van de vragenlijst waardering door medewerkers (juni 2007) worden verwerkt en verbeterpunten opgesteld.
- de resultaten van de loopbaan- en beoordelingsgesprekken worden geïmplementeerd.

Indicatoren:

- De teksten uit het kwaliteitshandboek 3.2.2. moeten geactualiseerd worden en verbeterd i.f.v. de resultaten van de vragenlijst waardering door de medewerkers.
- De resultaten van de loopbaan- en beoordelingsgesprekken worden in kader van de functies in het nieuwe meerjarenplan uitgewerkt en opgevolgd.

SD 4 – OD 2

Samenlevingsopbouw Brussel ontwikkelt een nieuw organisatiemodel afgestemd op de missie en externe doelstellingen die in dit meerjarenplan zijn vooropgesteld en die Samenlevingsopbouw Brussel de komende 7 jaar wil waarmaken.

Vanuit de visie dat de werkplek ook een leerplek moet zijn is het belangrijk een organisatiemodel uit te tekenen die hier maximaal kan aan beantwoorden (platte en eenvoudige organisatiestructuur).

Daartoe onderneemt Samenlevingsopbouw Brussel volgende strategische acties:

- nieuwe organisatiestructuur uittekenen
 - * nieuw organigram
 - * nieuwe verhouding professionele en bestuurlijke lijn
 - * nieuwe samenstelling AV en RvB
- nieuwe interne overlegstructuur uittekenen
 - * andere vorm van medewerkeroverleg uittekenen
 - * belang van interne teamwerking onderstrepen : in lerende organisaties krijgen teams voldoende autonomie en verantwoordelijkheid om zelf initiatieven te nemen (verhoogt de motivatie van medewerkers en de effectiviteit van hun werkzaamheden)

Indicatoren:

- Een nieuwe organisatiestructuur wordt uitgetekend met een nieuw organigram via overleg op de verschillende niveaus van het instituut/
- Een nieuwe overlegstructuur wordt voorbereid en geïmplementeerd.
- De Algemene Vergadering en Raad van Bestuur worden herschikt i.f.v. het nieuwe ordeningskader.
Er zal ook gezocht worden hoe we bij de afschaffing projectgroepen en programmagroepen, de professionele lijn, kan geadviseerd en bestuurd worden door vrijwillige bestuursleden, wijkbewoners en deskundigen,

SD 4 – OD 3

Samenlevingsopbouw Brussel voert een communicatiebeleid, waar mogelijk samen met de sector, zodat de zichtbaarheid van het eigen werk vergroot en er meer maatschappelijke en politieke waardering ontstaat.

Waarom deze keuze:

Vaststelling dat zowel Samenlevingsopbouw Brussel als de sector samenlevingsopbouw er onvoldoende in slaagt om de betekenis en resultaten van ons werk maatschappelijk zichtbaar te maken. De 'visibiliteit' van de samenlevingsopbouw moet duidelijk omhoog en dit moet resulteren in meer respect en waardering voor de prestaties van de sector samenlevingsopbouw, zowel maatschappelijk als politiek.

Daartoe onderneemt Samenlevingsopbouw Brussel volgende strategische acties:

- beschikken over onderbouwde dossiers op kerndoelen – investeren in visievorming
- dossiervorming projecten – zichtbaar maken van aanpak en resultaten via artikels in tijdschrift "Opbouwwerk Brussel", website en specifieke rapporten
- inschrijven op registratiesysteem met sector
- optimaliseren van contacten met de pers

Indicatoren:

- artikels tijdschrift "Opbouwwerk Brussel, specifieke rapporten en dossiers, website
- basisdossiers m.b.t. maatschappelijke thema's meerjarenplan – zo mogelijk in samenwerking met andere instituten en Samenlevingsopbouw Vlaanderen
- instap in sectorregistratiesysteem
- jaarverslag: melding persknipsels van de opbouwwerkprojecten.

SD 4 – OD 4

Samenlevingsopbouw Brussel heeft meer en betere samenwerking binnen de sector samenlevingsopbouw én met verwante organisaties en sectoren zodat een sterker maatschappelijk en beleidssignaal wordt bereikt m.b.t. sociale grondrechten en leefbaarheid.

Waarom deze keuze:

Vaststelling dat het de maatschappelijke impact van een relatief kleine organisatie ondermaats blijft zonder samenwerking binnen de sector en zonder samenwerking met aanverwante organisaties en sectoren. Investeren in samenwerking kan het maatschappelijk rendement van ons werk vergroten.

Daartoe onderneemt Samenlevingsopbouw Brussel volgende strategische acties:

- Samenwerkingsinitiatieven zowel binnen de sector als buiten de sector
- Samenwerking Brusselse partners:
 - * sociale grondrechten: BPA (tot concreet samenwerkingsakkoord komen), VWAWN (tot concreet samenwerkingsakkoord komen), BBRoW, BWR
 - * fysieke en sociale leefbaarheid: entingplaatsen (tot concrete en hernieuwde samenwerkingsakkoorden komen) en andere lokale en bovenlokale samenwerkingspartners
- Meer toenadering zoeken tot Franstalige partners
- Beleid: positie verstevigen binnen Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Indicatoren:

- Samenwerking binnen de sector en binnen het Brusselse werkveld (jaarverslagen)
- Samenwerking van aanverwante organisaties en sectoren (jaarverslagen)
- Bewijs van beleidssignalen en campagnes
- Bewijs van beleidsverandering op de domeinen waarop de samenwerking focust

HOOFDSTUK 8. INTERNE ORGANISATIE EN MIDDELEN

A. VZW VEREISTEN

De nieuwe statuten met de naamsverandering van Samenlevingsopbouw Brussel werden gepubliceerd in het staatsblad op 6 december 2005 met de nieuwe samenstelling van Algemene Vergadering en Raad van Bestuur.
Ondernemingsnummer: 0428.708.227

B. ORGANIGRAM

Bestuurlijke lijn

Situatie Algemene Vergadering van 25 juni 2008.

Algemene Vergadering:

- effectieve leden:
- 1) Daniël Alliët
 - 2) Omer Mommaerts
 - 3) Werner De Bus
 - 4) Jean-Marie Desmet
 - 5) Claudine De Cuyper
 - 6) Tim Cassiers
 - 7) Renilda Van Loo
 - 8) Monique Renaerts
 - 9) Liesbet Polspoel
- gecoöpteerde leden
- 1) Gaëtan Van der Smissen
 - 2) Hilde De Smedt
 - 3) Rohnny Buyens
 - 4) Reej Masschelein
 - 5) Johan De Clus
 - 6) Dirk Lagast
 - 7) Sara Geets

Raad van Bestuur:

- effectieve leden:
- 1) Daniël Alliët
 - 2) Monique Renaerts
 - 3) Jean-Marie Desmet
 - 4) Claudine De Cuyper
 - 5) Liesbet Polspoel

- Gecoöpteerde leden
- 1) Rohhny Buyens
 - 2) Reej Masschelein
 - 3) Johan De Clus
 - 4) Dirk Lagast

Professionele lijn

Situatie per 1 juli 2008

Staf

Coördinator: Johan Martens

Educatieve medewerkers: Alain Storme
Katleen Vanlerberghe

Administratieve cel

Boekhouding/Personeel: Liesbeth Van Nijverseel

Administratieve ondersteuning: Kristel Van der Borght

Grafiek: Michel Demol

ICT: Andriy Temofyeyev

GRONDRECHTEN – ARMOEDEBESTRIJDING

Categoriaal en doelgroepgericht opbouwwerk

Tandem Armoede en Sociale Uitsluiting

Stafmedewerker/coach: Martine Weemaels

Ervaringsdeskundige: Caro Bridts

Team Wonen / Energie

Tineke Van Heesvelde

Ruben Vandevyvere

Manu Aerden

Sherazad Seddiki

Valentine De Lannoy

Ozcan Vatanlar

Geert De Pauw 1/2-tijds

Thematiek mensen zonder papieren

X (nog aan te werven)

°Opbouwwerkers:

Grondrechten – Armoedebestrijding
Categoriaal en doelgroepgericht opbouwwerk

Team Wonen / Energie

Tineke Van Heesvelde
Ruben Vandevyvere
Manu Aerden
Valentine De Lannoy

Mensen zonder papieren

X (nog aan te werven per 1 januari 2009)

Fysieke en sociale leefbaarheid – sociale wijkontwikkeling
Gebiedsgericht opbouwwerk

Molenbeek-centrum

Karin Willems (80%)
Catherine Antoine (80% per 1 januari 2009)
Veerle Depoorter (50% per 1 januari 2009)

Anneessens

Lisa De Clerck
X (nog aan te werven per 1 januari 2009)

Brabantwijk

Caroline Van Malderen

°Ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting:

Caro Bridts

Via de VGC

- WMKJ Peterbos (Cultuur - Jeugd)- tot 1 januari 2009 (overname fusiezw WMKJ's) : Khalid El Addaoui en Greet Van Dael (jeugdwerkers)
- Samenlevingsinitiatieven Peterbos (Welzijn - Minderheden) : Peggy Lemaire (2008-2010) – opbouwwerkster Peterbos
- Welzijnsbevordering (2009) : Martine Weemaels (9 uren) – stafmedewerkster armoede

Via conventie met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- Gesc'o's – jeugdwerk Peterbos - tot 1 januari 2009 (overname fusievzw WMKJ's) : Khadija Amrani en Younnes Dahbi (jeugdwerkers)
- Gesc'o's secretariaat : Michel Demol (grafische ondersteuning) en Andriy Temofyeyev (beheer ICT)
- Sociale cohesie Peterbos (Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij) : Amélie de Hemptinne (opbouwwerkster)

Via conventie met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Binnenlandse Zaken via Gemeente Schaarbeek (Veiligheids- en Preventiemiddelen)

- Meldingspunt Schaarbeek i.s.m. Wijkpartenariaat : Geraldine Bruyneel (opbouwwerkster Brabantwijk)

Via conventie met gemeente Anderlecht (Wijkcontract)

- Ozcan Vatanlar (technisch medewerker team wonen – Kuregem)

Via Sociale Maribel

- Sherazad Seddiki (opbouwwerkster team wonen - Kuregem)

Via eigen middelen

Overeenkomst Buurthuis Bonnevie vzw – Samenlevingsopbouw Brussel vzw voor 1/2e tewerkstelling Geert De Pauw (team wonen – woonwinkel Buurthuis Bonnevie vzw) bij Buurthuis Bonnevie vzw.

D. PERSONEELSINZET

Voor het nieuwe meerjarenplan wil Samenlevingsopbouw Brussel haar decretale middelen als volgt inzetten:

staf	4 functies	1 coördinator (voltijds)
.....	3 educatieve medewerkers (2 voltijdse en 9 uren armoede)
secretariaat	2 functies	
opbouwwerkers	armoedecel.....	1 functie opbouwwerker
		1 functie ervaringsdeskundige opbouwwerker
	mensen zonder papieren.....	1 functie opbouwwerker (voltijds)
	wonen & energie.....	4 functies opbouwwerker (voltijds)
	fysieke en sociale leefbaarheid.....	3 functies opbouwwerker (voltijds)
	2 functies opbouwwerker (80%)
	1 functie opbouwwerker (50%)

structurele andere middelen blijven inzetten nl:

2 gesco's secretariaat

1 sociale maribel

meerjarenplan proberen te verlengen en te verdiepen:

1. sociale cohesie BGHM – nieuw meerjarenplan 2009

2. samenlevingsinitiatieven VGC – 2008-2009-2010

3. meldingspunt Schaarbeek – nieuw meerjarenplan vanaf 2009

4. wijkcontract Anderlecht – nieuw wijkcontract vanaf 2009

5. welzijnsbevordering VGC – nieuwe afspraken 2009.

nakende fusie van WMKJ Peterbos naar nieuwe structuur mogelijk vanaf 1.1.2009 met als gevolg:

1. overheveling 2 jeugdwerkers VGC

2. overheveling 2 jeugdwerkers Gesco's

Overeenkomst Buurtwerk Bonnevie en Samenlevingsopbouw Brussel voor 1/2 detachering tewerkstelling opbouwwerker Geert De Pauw voor 2009.

Uitbreiding middelen personeelsinzet

Cfr. Hoofdstuk 3 – C. Gewenste Uitbreiding (p. 11)

Begroting van personeelsinzet

Voor eerste verslag van 2009 van het nieuwe meerjarenplan wordt doorgestuurd voor 1.11.2008 met de jaarprogrammatie 2009.